

บทที่ 4

องค์การและกระบวนการในการให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการและการควบคุม

ในการสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการกรณีหย่อนความสามารถ, ประพฤติตนไม่เหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และกรณีบกพร่องต่อหน้าที่ตามมาตรา 51 และกรณีมีมลทินมัวหมองตามมาตรา 52 นั้น เป็นการสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการซึ่งไม่ใช่เป็นการลงโทษแต่อย่างใด แต่เป็นมาตรการในการที่จะควบคุมความประพฤติของข้าราชการตำรวจไม่ให้ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่เสื่อมเสียก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ จึงต้องใช้มาตรการนี้เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาใช้ดุลพินิจสั่งให้ข้าราชการตำรวจที่หย่อนความสามารถ หรือไม่มีความซื่อสัตย์สุจริตออกไป แม้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นจะไม่ได้กระทำความผิดวินัยก็ตาม ถือได้ว่าการสั่งให้ออกจากราชการ ในกรณีนี้เป็นมาตรการยับยั้งหรือป้องกันมิให้ข้าราชการที่มีลักษณะหรือพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์มีโอกาสที่จะสร้างความเสียหายเสื่อมเสียแก่ทางราชการต่อไป

4.1 ผู้มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการ กรณีหย่อนความสามารถ, ประพฤติตนไม่เหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องต่อหน้าที่ และกรณีมีมลทินมัวหมอง

1) ผู้มีอำนาจสั่งให้ตั้งกรรมการสอบสวน

การให้ออกจากราชการ ในกรณีนี้กฎหมายให้อำนาจผู้บังคับบัญชาที่จะใช้ดุลพินิจในการพิจารณาให้ข้าราชการตำรวจผู้ใดออกจากราชการ โดยพิจารณาว่า หากให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายต่อทางราชการ กฎหมายให้อำนาจผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ตำแหน่งผู้กำกับการหรือเทียบเท่าผู้กำกับการขึ้นไปเป็นผู้พิจารณาว่า ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายต่อทางราชการ ก็ให้มีอำนาจตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวนโดยไม่ชักช้า

2) ผู้มีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการ

กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนแล้วคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่าสมควรให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นออกจากราชการ ก็ให้ผู้สั่งตั้งกรรมการเสนอเรื่องจนถึงผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 และหากผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 เห็นว่าสมควรให้ออกจากราชการ

- ถ้าหากผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวนในลงมา ก็ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุดตุแทนได้

- ถ้าหากผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ก็ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 สั่งเรื่องให้อนุกรรมการสามัญประจำกระทรวงตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ในกรณีที่อนุกรรมการสามัญประจำกระทรวงมีมติให้ผู้นั้นออกจากราชการ ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุดตุแทนได้

ในกรณีนี้ แม้ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ซึ่งแก้ไขตามประกาศ รสช. ฉบับที่ 38 ได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญประจำกระทรวงตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.ตร. แล้ว แต่มาตรา 51 และมาตรา 52 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มิได้มีการแก้ไขโดยประกาศ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ 38 และเมื่อบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทย มีอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับการสั่งให้ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรออกจากราชการฐานหย่อนความสามารถ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องต่อหน้าที่ และกรณีมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกลบออก ดังนั้น อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทย จึงยังคงมีอำนาจดังกล่าวเช่นเดิม

4.1.1 ปัญหาข้อกฎหมาย

ในการสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการในกรณีหย่อนความสามารถ, ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ, บกพร่องต่อหน้าที่ หรือกรณีมีมลทินมัวหมองนั้น เนื่องจากข้าราชการตำรวจจะต้องอยู่ภายใต้บังคับของ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 พ.ร.บ. วินัยตำรวจ พ.ศ. 2471 และ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ด้วยเหตุที่กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจยังมิได้มีการแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และกฎหมายบางมาตราก็ไม่มีผลในทางปฏิบัติ จึงน่าจะมีการสังคายนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจทั้งหมด โดยจัดทำกฎหมายขึ้นมาให้เป็นหมวดหมู่ชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องวินัย และการสั่งให้ออกจากราชการซึ่งมีความสำคัญในการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการ กรณีหย่อนความสามารถหรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือบกพร่องต่อหน้าที่ และกรณีมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกลบออกตามมาตรา 51 และมาตรา 52 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ควรที่จะมีการแก้ไขให้ ก.ตร. มีอำนาจแทน อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทย ซึ่งจะเป็นการรวบรวมกฎหมายเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้อยู่ในระบบของตำรวจ ไม่ต้องกลับไปกลับมาซึ่งเป็นการสับสนอย่างมากในการใช้กฎหมาย

4.1.2 ปัญหาในทางปฏิบัติ

ตามที่ได้อธิบายมาในข้อ 4.1.1 แล้วว่า การที่ข้าราชการตำรวจต้องตกอยู่ในบังคับของกฎหมายหลายฉบับ จึงทำให้เกิดความสับสนในการใช้กฎหมาย บางครั้งก็จะใช้ของ

ตำรวจ บางครั้งก็ต้องใช้พลเรือนมาบังคับใช้โดยอนุโลม ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกรณีมีการสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการตามมาตรา 51 และมาตรา 52 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 เมื่อข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรกระทำผิด และถูกสอบสวนนั้นจะต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทยมีมติ จะเป็นปัญหากลับไปกลับมา แทนที่จะเสนอให้ ก.ตร. พิจารณามีมติ กลับต้องส่งเรื่องไปให้ อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทยพิจารณา มีมติก่อน หลังจากนั้นจึงส่งเรื่องให้ผู้มีอำนาจ ตามมาตรา 26 สั่งให้ออกจากราชการได้ อันเป็นปัญหาในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก จึงควรแก้ไขให้อำนาจนี้เป็นอำนาจของ ก.ตร. จะมีความคล่องตัวและถูกต้องตามหลักการบริหารงานบุคคลเป็นอย่างมาก

4.2 กระบวนการในการให้ออกจากราชการ

ในที่นี้จะกล่าวถึงกระบวนการในการให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการ ตาม มาตรา 51 และมาตรา 52 ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ซึ่งมี กระบวนการดังนี้

4.2.1 การตั้งกรรมการสอบสวน

การตั้งกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 51 และมาตรา 52 นี้ เป็นการตั้ง กรรมการสอบสวนเพื่อให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการ ซึ่งมาตรา 51 ได้แก่กรณีมีข้าราชการ ตำรวจหย่อนความสามารถ ประพฤติตนไม่เหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ ราชการ และมาตรา 52 ได้แก่กรณีที่ข้าราชการตำรวจมีมลทินมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนตาม กฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ แต่การสอบสวนไม่ได้ความว่ากระทำผิดที่จะถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ

การตั้งกรรมการสอบสวน ตามมาตรา 51 กรณีหย่อนความสามารถ หรือ ประพฤติตนไม่เหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องต่อหน้าที่นั้นกฎหมายให้อำนาจผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ตำแหน่งผู้กำกับการหรือเทียบเท่าผู้กำกับการขึ้นไปเป็นผู้พิจารณาว่า ถ้าให้ข้าราชการ ตำรวจผู้นั้นอยู่รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ก็ให้มีอำนาจในการแต่งตั้งกรรมการ สอบสวนขึ้นมาโดยไม่ชักช้า ใน การสอบสวนนี้จะต้องอ้างอำนาจตามมาตรา 51 นี้ โดยการสอบสวน ของคณะกรรมการ ควรถือปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 1 บทที่ 3 แต่คณะ กรรมการจะต้องปฏิบัติเพิ่มเติมในเรื่องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ทำที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหา ชี้แจงและนำพยานหลักฐานเข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย เมื่อทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ถ้าคณะกรรมการ

ฝ่ายหนึ่งก็ดี หรือผู้สั่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนฝ่ายหนึ่งก็ดี หรือทั้งสองฝ่าย เห็นทำนองเดียวกันว่าสมควรให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นออกจากราชการ ก็ให้ดำเนินการโดยถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ให้ผู้สั่งตั้งกรรมการเสนอเรื่องตามลำดับชั้นถึงผู้มีอำนาจพิจารณาสั่ง ซึ่งหากผู้มีอำนาจเป็นผู้สั่งตั้งกรรมการสอบสวนเองก็มีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการได้เลย แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ก็ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเสนอเรื่องให้ผู้มีอำนาจพิจารณาตามลำดับชั้น ถ้าผู้มีอำนาจเห็นสมควรให้ออกจากราชการก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทยพิจารณา เมื่อ อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทย มีมติให้ผู้พ้นออกจากราชการ ผู้มีอำนาจจึงจะสั่งให้ผู้พ้นออกจากราชการได้

ผู้มีอำนาจดังกล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจตำแหน่งผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าผู้บัญชาการออกจากราชการ อธิบดีกรมตำรวจมีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจตำแหน่งรองผู้บัญชาการหรือเทียบเท่ารองผู้บัญชาการลงมาออกจากราชการ และในปัจจุบัน อธิบดีกรมตำรวจได้มีคำสั่งที่ 1129/2537 ลงวันที่ 12 กันยายน 2537 มอบอำนาจให้รองอธิบดีกรมตำรวจซึ่งรับผิดชอบงานบริหารงานบุคคล ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจซึ่งรับผิดชอบงานวินัย ผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าผู้บัญชาการมีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการหรือเทียบรองผู้บัญชาการลงมาในทุกหน่วยงาน และคำสั่งที่ 1128/2537 ลงวันที่ 12 กันยายน 2537 มอบอำนาจให้ผู้บังคับบัญชาหรือรองผู้บังคับบัญชา หัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดมีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการได้ตั้งแต่ข้าราชการตำรวจชั้นประทวนลงมา

ในการตั้งกรรมการสอบสวนตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยวินัยตำรวจ หรือ พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน ผลการสอบสวนปรากฏว่ามีใช่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่มีเหตุสมควรให้ออกจากราชการตามมาตรา 51 นี้ จะนำสำนวนการสอบสวนนั้น ๆ มาใช้ดำเนินการเพื่อสั่งให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นออกจากราชการตามมาตรา 51 นี้ไม่ได้ แต่ผู้บังคับบัญชาจะต้องดำเนินการใหม่ตามมาตรา 51 เพราะในมาตรา 51 มิได้บัญญัติรับรองไว้ให้นำมาใช้ได้

ในการสอบสวนนี้ ถ้าคณะกรรมการสอบสวนกับผู้สั่งตั้งกรรมการมีความเห็นทำนองเดียวกันว่า ผลการสอบสวนยังไม่สมควรให้ผู้ถูกกล่าวหาออกจากราชการ ก็ไม่ต้องเสนอผู้มีอำนาจพิจารณาสั่งให้ออกจากราชการ เว้นแต่ว่าเป็นเรื่องที่ต้องเสนอให้ทราบ หรือผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือสั่งให้เสนอ

การตั้งกรรมการสอบสวนกรณีมีมลทินหม่อมตามมาตรา 52 นั้น เป็นกรณีที่มีการตั้งกรรมการสอบสวนข้าราชการตำรวจในข้อหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แม้การสอบสวนจะไม่ได้ความชัดว่ากระทำผิดพอที่จะถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก แต่มีมลทินหรือหม่อมในกรณีที่ถูกลสอบสวนนั้น ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่า หากให้รับราชการต่อไปอาจจะเป็นการเสียหายแก่

ราชการ ก็ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 สั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุดกแทนได้ ทั้งนี้ให้นำมาตรา 51 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ลงมาให้ผู้มีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการได้ แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ให้ผู้มีอำนาจส่งเรื่องให้ อ.ก.พ.กระทรวงมหาดไทยพิจารณา เมื่อ อ.ก.พ.กระทรวงมหาดไทยมีมติให้ผู้นั้น ออกจากราชการ ผู้มีอำนาจจึงจะสั่งให้ออกจากราชการได้

ในการสอบสวนตามที่มาตรา 52 ระบุว่า ได้มีการสอบสวนตามกฎหมาย ว่าด้วยวินัยตำรวจแล้วนั้น รวมถึงการตั้งกรรมการสอบสวนตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 102 และดำเนินการสอบสวนตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) จะถือว่ามี การสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ

กรณีตั้งกรรมการสอบสวนตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 102 เมื่อผลการสอบสวนได้ความว่ามีมลทิน หรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ก็จะต้องมาดำเนินการตามมาตรา 52 นี้ ไม่อาจอนุโลมไปดำเนินการตามมาตรา 116 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ได้ ฉะนั้น กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้สั่งตั้ง คณะกรรมการสอบสวนตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 102 ถ้า ผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่ากรณีมีมลทินหรือมีหมอง สมควรให้ออกจากราชการ ผู้ว่าราชการจังหวัด ก็ไม่อาจดำเนินการตามมาตรา 116 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้ ทั้งผู้ว่าราชการ จังหวัดก็ไม่มีอำนาจตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 52 นี้ กรณีเช่นนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องส่งเรื่องให้อธิบดีกรมตำรวจพิจารณาดำเนินการตามมาตรา 52 นี้ต่อไป

4.2.2 การพิจารณาของคณะกรรมการ

ในการพิจารณาของคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 51 นั้น การพิจารณา จะต้องถือปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ (บทที่ 3) แต่คณะกรรมการจะต้อง ปฏิบัติเพิ่มเติมในเรื่องแจ้งข้อกล่าวหา และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูก กล่าวหาทราบด้วย โดยจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ และต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำ พยานหลักฐาน เข้าสืบแก้ข้อกล่าวหาด้วย การพิจารณานั้นจะต้องมีการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหา สอบสวน พยานบุคคล และทำการสอบสวนพยานหลักฐานให้เรียบร้อยแล้วสรุปการสอบสวนโดยทำเป็นรายงาน การสอบสวน บรรยายความเป็นมาของเรื่องเป็นลำดับ เช่น กล่าวหาว่าอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหาต่อสู้ อย่างไร มีพยานหลักฐานอย่างไรบ้าง ความเห็นของคณะกรรมการเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความ ผิด เห็นควรให้ออกจากราชการหรือไม่อย่างไร หลังจากที่คณะกรรมการสรุปสำนวนเสร็จเรียบร้อย แล้ว ก็ให้เสนอเรื่องตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจตามมาตรา 26 โดยหลังจากสอบสวนเสร็จแล้ว

คณะกรรมการฝ่ายหนึ่งก็ดี หรือผู้สั่งตั้งกรรมการฝ่ายหนึ่งก็ดี หรือทั้งสองฝ่ายเห็นกันเองเดี่ยวกันว่าสมควรให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นออกจากราชการ ก็จะต้องดำเนินการสั่งให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นออกจากราชการต่อไป

4.3 การสั่งให้ออกจากราชการ

การสั่งให้ข้าราชการตำรวจออกจากราชการกรณีหย่อนความสามารถ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องต่อหน้าที่ และกรณีมีมลทินมัวหมองนั้น ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 แยกการดำเนินการออกเป็น 2 ระดับ คือ

4.3.1 กรณีข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร

กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร หลังจากที่มีการดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 51 หรือมีการดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 52 มาแล้ว และผู้มีอำนาจเห็นว่า หากจะให้ผู้นั้นกลับมารับราชการต่อไป อาจจะเสียหายต่อราชการได้ ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทยพิจารณา เมื่อ อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทย มีมติให้ข้าราชการตำรวจผู้นั้นออกจากราชการ ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการได้ ซึ่งในปัจจุบันนี้มีคำสั่งกรมตำรวจที่ 1129/2537 ลงวันที่ 12 กันยายน 2537 มอบอำนาจให้รองอธิบดีกรมตำรวจซึ่งรับผิดชอบงานบริหารงานบุคคล ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจซึ่งรับผิดชอบงานวินัย ผู้บัญชาการหรือเทียบเท่าผู้บัญชาการ มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่รองผู้บัญชาการหรือเทียบรองผู้บัญชาการลงมาออกจากราชการได้ หากเป็นระดับผู้บัญชาการขึ้นไป ก็ให้เสนอขึ้นไปตามลำดับจนถึงผู้มีอำนาจได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้มีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการต่อไป

ในการดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 52 นั้น กรณีนี้เป็นเรื่องที่มีการตั้งกรรมการสอบสวน และดำเนินการสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีมาแล้ว หรือมีการตั้งกรรมการสอบสวน ตาม พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน มาตรา 102 และดำเนินการสอบสวนตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2528) แล้ว ผลการสอบสวนไม่ได้ความว่ากระทำผิดที่จะต้องลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้น และผู้มีอำนาจเห็นว่า หากให้รับราชการต่อไป อาจจะเสียหายต่อทางราชการได้ ก็ให้ดำเนินการสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการต่อไป

4.3.2 กรณีข้าราชการตำรวจชั้นประทวน

กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ก็จะมีวิธีการดำเนินการแตกต่างจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร โดยหลังจากที่มีการดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 51 หรือมีการดำเนินการสอบสวนตามมาตรา 52 มาแล้ว และผู้มีอำนาจเห็นว่า หากจะให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นประทวนลงมาอยู่รับราชการต่อไป อาจเกิดความเสียหายต่อทางราชการ ได้ก็ให้ผู้มีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ ได้เลยโดยไม่ต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทยพิจารณา ซึ่งในปัจจุบันนี้ ได้มีคำสั่งกรมตำรวจที่ 1128/2537 ลงวันที่ 12 กันยายน 2537 มอบอำนาจให้ผู้บังคับการ หรือรองผู้บังคับการหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัด มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการตำรวจตั้งแต่ชั้นประทวนลงมาออกจากราชการ ได้เลย

4.4 การควบคุมการสั่งให้ออกจากราชการ

มาตรการในการควบคุมการสั่งให้ออกจากราชการนั้น เป็นมาตรการคุ้มครองให้ข้าราชการตำรวจมีหลักประกันที่ดีในการดำรงสถานภาพข้าราชการตำรวจมิให้ถูกกลั่นแกล้งให้ออกจากราชการ โดยไม่มีความผิด มาตรการดังกล่าวได้แก่การอุทธรณ์และการร้องทุกข์

4.4.1 การอุทธรณ์การสั่งให้ออกจากราชการ

4.4.1.1 การอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518

โดยที่ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มิได้บัญญัติ เรื่องการอุทธรณ์หรือวิธีการในการอุทธรณ์ไว้ ดังนั้นตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 จึงบัญญัติให้นำบทบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์ ในหมวดที่ 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และกฎ ก.พ. มาบังคับใช้กับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลม โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจและให้อำนาจหน้าที่ของ ก.พ. เป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.ตร.¹ ฉะนั้นการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจจึงต้องถือปฏิบัติตามกฎ ก.พ. ซึ่งในปัจจุบันคือ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) และกรณีต้องยื่นอุทธรณ์ต่อ ก.พ. ก็ให้ยื่นต่อ ก.ตร. เมื่อ ก.ตร. พิจารณาวินิจฉัยแล้วก็รายงานนายก - รัฐมนตรีพิจารณาสั่งการ

¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 61

ความหมาย

การอุทธรณ์ หมายถึง การที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ได้ยกเรื่องขึ้นพิจารณาใหม่ ให้เป็นไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ² เป็นคนละกระบวนการกับการร้องทุกข์ซึ่งหมายถึง กรณีที่ข้าราชการร้องขอความเป็นธรรมในกรณีอื่นที่เห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตนโดยไม่ถูกต้องหรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และเป็นกรณีที่ไม่มิลิทธิอุทธรณ์

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ให้สิทธิอุทธรณ์ในการถูกลงโทษทางวินัย และการถูกสั่งให้ออกจากราชการที่มีใช่ เป็นการลงโทษทางวินัยด้วย³

การอุทธรณ์ นอกจากจะเป็นกระบวนการทางนิติธรรมที่จะให้องค์กรหรือผู้บังคับบัญชาเห็นข้อบกพร่องไปพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้หลักประกันความยุติธรรมตามสมควรแล้ว ยังเป็นกลไกสำหรับระบายความคับข้องใจของผู้ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วย

1) เหตุที่จะอุทธรณ์ได้

เนื่องจากในการลงโทษทางวินัยข้าราชการตำรวจ ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องสามฉบับ กล่าวคือ พระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 และพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ดังนั้นเหตุที่ข้าราชการตำรวจจะอุทธรณ์ได้จึงแตกต่างกันไปจากข้าราชการพลเรือนสามัญทั่วไป ดังนี้

(1) กรณีถูกลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

(2) กรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก ไล่ออก

(3) กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการกรณีต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521

วิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์

สำหรับหลักเกณฑ์ - วิธีการอุทธรณ์ และการพิจารณาอุทธรณ์ได้กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการตำรวจเท่านั้น

² ประวิทย์ ณ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา, หน้า 202

³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 103

- (1) คำอุทธรณ์ ให้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์
- (2) ให้อุทธรณ์สำหรับตนเองเท่านั้น จะอุทธรณ์แทนคนอื่น หรือมอบหมายให้คนอื่นอุทธรณ์แทนไม่ได้⁴
- (3) สิทธิของผู้อุทธรณ์ แยกได้เป็น 2 กรณี ดังนี้⁵

(ก) การคัดหรือตรวจรายงานการสอบสวน ในทางปฏิบัติข้าราชการตำรวจจะต้องขอต่อผู้สั่งลงโทษ หรือผู้สั่งให้ออกจากราชการ และผู้สั่งดังกล่าวต้องอนุญาตให้คัดหรือตรวจรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้จะอุทธรณ์จะได้มีโอกาสทราบข้อเท็จจริงพยานหลักฐานต่าง ๆ พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนในเรื่องที่จะอุทธรณ์นั้น และได้อุทธรณ์แก้ไขข้อกล่าวหาได้อย่างถูกต้องและเต็มที่นั่นเอง

(ข) การคัดหรือตรวจบันทึกถ้อยคำพยานบุคคลหรือเอกสารอื่น ๆ นั้นข้าราชการตำรวจผู้จะอุทธรณ์ จะต้องขอต่อผู้สั่งลงโทษ หรือผู้สั่งให้ออกจากราชการ แต่ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษ หรือผู้สั่งให้ออกจากราชการที่จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจ เหตุผลและความจำเป็นเรื่อง ๆ ไป เช่น ความปลอดภัยของพยาน เป็นต้น

(4) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานเบา อันได้แก่ โทษสถานภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ผู้จะใช้อำนาจนี้ลงโทษแก่ข้าราชการตำรวจต้องมีแต่ผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเท่านั้น ส่วนผู้บังคับบัญชาฝ่ายตำรวจจะต้องอำนาจลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะข้าราชการตำรวจมีเงินเดือนน้อย และขั้นยศของข้าราชการตำรวจผูกพันเกี่ยวเนื่องกับอัตราเงินเดือน หากถูกตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือนแล้ว เป็นการก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเป็นปัญหาในการคืนยศประกอบกับมีสถานทัณฑ์ กักยาม กักขัง จำขัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 แล้ว กรมตำรวจจึงได้วางแนวให้ลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477⁶ ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ไม่ได้บัญญัติให้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีร้องทุกข์ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

⁴ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ข้อ 1

⁵ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ข้อ 2

⁶ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี เล่ม 1 ลักษณะที่ 1 บทที่ 2 ข้อ 2

วิธีการอุทธรณ์

- (ก) ต้องอุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันทราบคำสั่ง⁷
- (ข) ให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชา ดังต่อไปนี้
- กรณีผู้มีอำนาจต่ำกว่าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ส่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกลงโทษ (สำหรับข้าราชการตำรวจ การอุทธรณ์ในส่วนนี้ห้ามมาใช้บังคับไม่ได้ เนื่องจากผู้มีอำนาจส่งลงโทษ ได้กีดแต่เฉพาะผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้น)
  - กรณีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ส่งลงโทษ ให้อุทธรณ์ต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย
  - กรณีที่ปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ส่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
  - กรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ส่งลงโทษให้อุทธรณ์ต่อนายกรัฐมนตรี กรณีเช่นนี้ ให้ ก.ตร. พิจารณาเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ
- (ค) การอุทธรณ์ดังกล่าว ให้ยื่นหนังสืออุทธรณ์พร้อมด้วยสำเนาถูกต้อง 1 ฉบับต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกระทรวงมหาดไทย หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้ส่งลงโทษแล้วแต่กรณี และให้ผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษดังกล่าว ส่งหนังสืออุทธรณ์พร้อมด้วยสำนวนการพิจารณาโทษ และคำชี้แจงของตนถ้าจะมีต่อไปยังผู้บังคับบัญชาที่ผู้อุทธรณ์ทำหนังสืออุทธรณ์ถึง ภายใน 7 วันนับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์

การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการอุทธรณ์

ผู้บังคับบัญชาต้องพิจารณาวินิจฉัยสั่งการเรื่องอุทธรณ์ให้เสร็จภายใน 15 วันนับแต่วันได้รับหนังสืออุทธรณ์และสำนวนการพิจารณาโทษ⁸

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเห็นว่าคำสั่งลงโทษสมควรแก่ความผิดแล้วก็ให้สั่งยกอุทธรณ์

⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 104

⁸ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ข้อ 3

⁹ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ข้อ 5

ในทางตรงข้าม หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่า การส่งลงโทษนั้น ไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ก็ให้ส่งเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษ ตามควรแก่กรณี ตามอำนาจที่บัญญัติไว้ในมาตรา 92 วรรคสอง และวรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 กล่าวคือถ้าจะส่งเพิ่มโทษ โทษที่จะเพิ่มขึ้นรวมกับที่ส่งไว้เดิม ต้องไม่เกินอำนาจผู้ที่ส่งใหม่ แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเห็นว่ากรณีเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก็มีอำนาจดำเนินการตามมาตรา 86 หรือ 86 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 โดยส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กระทรวงฯ พิจารณาแล้วส่งการไปตามมติ อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กระทรวงฯ แต่ถ้าจะต้องตั้งกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 ก่อนก็ให้ผู้บังคับบัญชาดังกล่าว มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตามมาตรา 86 ได้

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งการอุทธรณ์อย่างใดแล้ว ต้องแจ้งให้ผู้อุทธรณ์ทราบเป็นหนังสือโดยเร็ว

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสั่งยกอุทธรณ์หรือสั่งลดโทษ ผู้ถูกลงโทษจะอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้

แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งเพิ่มโทษ ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่ง¹⁰ เช่น สิบตำรวจโท ก. อุทธรณ์คำสั่งต่อปลัดกระทรวงมหาดไทย ในการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งลงโทษตัดเงินเดือน ปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณาวินิจฉัยสั่งการให้เพิ่มโทษเป็นลดขึ้นเงินเดือน สิบตำรวจโท ก. ยังมีสิทธิอุทธรณ์ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้อีกชั้นหนึ่งและเมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาสั่งการเป็นประการใดแล้ว กรณีถือเป็นที่สุด สิบตำรวจโท ก. จะอุทธรณ์ต่อไปอีกไม่ได้ แม้ว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจะสั่งเพิ่มโทษก็ตาม ทั้งนี้เพราะตามกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ข้อ 6 กำหนดให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ได้อีกชั้นหนึ่งเท่านั้น ซึ่งในกรณีนี้ สิบตำรวจโท ก. ได้อุทธรณ์คำสั่งเพิ่มโทษของปลัดกระทรวงมหาดไทยต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยไปแล้ว

ในกรณีที่ผู้เขียนเห็นว่าไม่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์ เพราะหากว่ามี การเพิ่มขั้นที่เท่ากับว่า ผู้อุทธรณ์ยังเห็นว่าตนยังไม่ได้รับความเป็นธรรมอยู่ ซึ่งควรเปิดโอกาส ให้ผู้มีสิทธิอุทธรณ์ได้อุทธรณ์ต่อไปได้อีก

¹⁰ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ข้อ 6

(5) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานหนักและคำสั่งให้ออกจากราชการ

สำหรับการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานหนักอื่นได้แก่ การลงโทษ ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก และคำสั่งให้ออกจากราชการ (ถือว่าไม่เป็นโทษทางวินัย) เว้นแต่ให้ออกจากราชการไว้ก่อน นอกจากจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ทั่วไปในข้อ (1) ถึง (3) ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ตามมาตรา 105 และมาตรา 106 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ยังได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเพิ่มเติมไว้ดังนี้

วิธีการอุทธรณ์

(ก) ต้องอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. จะเขียนถึง ก.ตร. หรือประธาน ก.ตร. หรือ เลขานุการ ก.ตร. ก็ได้ หรือมีข้อความแสดงให้เห็นว่าเป็นการอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ภายใน 30 วันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง¹¹

(ข) การยื่นหนังสืออุทธรณ์เพื่อให้ ก.ตร. (คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ) พิจารณาทำได้ 2 วิธี คือ¹²

(1) ทำหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ไปยังยังสำนักงาน ก.ตร. ด้วยตนเอง หรือ จะส่งทางไปรษณีย์ก็ได้ ถ้าส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียน ให้ถือวันที่ทำการไปรษณีย์รับลงทะเบียนเป็นวันรับหนังสืออุทธรณ์ ในกรณีที่ไม่งทะเบียน ให้ถือเอาวันที่ทำการไปรษณีย์ต้นทางประทับตราไปรษณีย์เป็นวันรับหนังสืออุทธรณ์

(2) นำหนังสืออุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ไปยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเดิมไม่ว่าในระดับใด ให้ผู้บังคับบัญชานั้นรับไว้แล้วลงรับประทับตราแล้วออกใบรับให้ผู้อุทธรณ์เป็นหลักฐาน โดยมีฉบับตรงกันและแนบฉบับใบรับกับหนังสืออุทธรณ์ แล้วส่งสำนักงาน ก.ตร. พร้อมบันทึกกรณีความผิดและประวัติ เสนอตามลำดับชั้นถึงกรมตำรวจ เพื่อส่งให้ ก.ตร. พิจารณาต่อไป หากหนังสืออุทธรณ์ไม่ถูกต้องและยังอยู่ในอายุความ ให้ผู้บังคับบัญชาแนะนำผู้อุทธรณ์แก้ไขให้ถูกต้อง

การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

(1) ดุลพินิจในการพิจารณาเรื่องราวอุทธรณ์ ในกรณีเป็นการถูกลงโทษถึงออกจากราชการหรือถูกให้ออกในกรณีที่มิใช่โทษทางวินัยแล้ว อำนาจในการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาอยู่ที่

¹¹ - สำนักงาน ก.พ. "หนังสือ ที่ สร 0706/จ.5 เรื่องการอุทธรณ์คำสั่งมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ข้อ 1", 21 ก.พ. 2520

- สำนักงาน ก.ตร. "หนังสือ ที่ 0501 (ก.ตร.)/246 เรื่องการอุทธรณ์คำสั่ง", 9 ตุลาคม 2521

¹² เรื่องเดียวกัน ข้อ 2

คณะกรรมการ ก.ตร. ซึ่งเป็นองค์การกลางในการบริหารงานบุคคลของกรมตำรวจ เพื่อให้มีคนกลางที่จะให้ความเป็นธรรม ในความขัดแย้งอย่างรุนแรงระหว่างส่วนราชการเจ้าสังกัดกับข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

ในการใช้ดุลพินิจการพิจารณานั้น ก่อนอื่นต้องค้นหาข้อเท็จจริงว่ามีกรกระทำตามข้อกล่าวหาหรือไม่ และการกระทำนั้นเป็นความผิดหรือไม่ หากเป็นความผิด ผู้กระทำจะต้องรับโทษสำหรับการกระทำนั้นอย่างไร และข้อสำคัญที่สุดคือผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำการนั้นหรือไม่

ในการค้นหาความจริงโดยปกติจะค้นหาความจริงจากสำนวนการสอบสวนทางวินัย แต่หากว่าเป็นกรณีที่ไม่มีการตั้งกรรมการสอบสวนทางวินัย เช่น กรณีความผิดปรากฏชัดแจ้งตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 7 ในความผิดฐานขาดหนี้ราชการเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือกรณีต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เป็นต้น ดังนี้ ก.ตร. สามารถค้นหาข้อเท็จจริงได้จากสำนวนการสืบสวนข้อเท็จจริง และสำเนาคำพิพากษาของศาล

เมื่อได้ข้อเท็จจริงตามสำนวนประการใดแล้ว หากรับฟังได้ว่าเป็นไปตามที่ถูกกล่าวหาถูกลงโทษ ก็ต้องมาพิจารณาข้ออุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ว่ามีพยานหลักฐานอย่างไร เพียงพอที่จะหักล้างพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวน การสืบสวน หรือคำพิพากษาของศาล อันเป็นข้อเท็จจริงในการสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการนั้น ได้หรือไม่เพียงใด

แต่หลักที่สำคัญในการใช้ดุลพินิจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องราวอุทธรณ์นี้ อยู่ที่ว่าผู้พิจารณาต้องมีใจเป็นธรรม เป็นกลาง มุ่งที่จะให้เกิดความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย และท้ายที่สุดคือต้องรักษาผลประโยชน์ของทางราชการไว้อย่างเคร่งครัด เช่น สิบตำรวจเอก ก ถูกตั้งกรรมการสอบสวนการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ผลการสอบสวนผู้บังคับบัญชาพิจารณาแล้ว เห็นว่ากระทำผิดจริง จึงลงโทษไล่ออกจากราชการ สิบตำรวจเอก ก จึงอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ซึ่งผลการพิจารณาของ ก.ตร. เห็นว่า กรณีไม่ปรากฏชัดว่าสิบตำรวจเอก ก ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แม้จากการพิจารณาข้ออ้างอุทธรณ์ประกอบกับสำนวนการสอบสวนแล้ว ก็ยังไม่แน่ชัดว่าผู้หนึ่งมิได้กระทำผิดและก็ไม่มีความหลักฐานยืนยันว่ากระทำผิด แต่ก็ยังมีความเชื่อโดยสุจริตว่าสิบตำรวจเอก ก เป็นผู้กระทำผิด และหากจะให้อยู่รับราชการต่อไปอาจเกิดการเสียหายต่อราชการได้ และประกอบกับเพื่อประโยชน์ของทางราชการ อาจพิจารณาเห็นควรให้ออกจากราชการฐานมีมลทินหรือมีวามองในกรณีที่ถูกสอบสวนนั้นก็ได้

ทางปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาอุทธรณ์ เมื่อกรมตำรวจได้ส่งเอกสารสำนวนการสอบสวนทางวินัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยัง ก.ตร. แล้ว เลขานุการ ก.ตร. จะรวบรวมสำนวนเข้ากับหนังสืออุทธรณ์แล้วเสนอให้ อ.ตร. ในฐานะรองประธาน ก.ตร. ส่งนำเข้าไปประชุม ก.ตร. พิจารณา ซึ่งก่อนนำเข้าไปที่ประชุม ก.ตร. พิจารณานั้น จะต้องนำเข้าอนุกรรมการ

ก.ตร. เกี่ยวกับอุทธรณ์¹³ พิจารณากลับกรองเสียครั้งหนึ่งก่อนนำเข้า ก.ตร. พิจารณา เมื่ออุทธรณ์การ ก.ตร. เกี่ยวกับอุทธรณ์มีมติเป็นประการใดแล้ว เลขานุการ ก.ตร. ก็จะนำเรื่องอุทธรณ์ที่อุทธรณ์การ ก.ตร. เกี่ยวกับอุทธรณ์พิจารณาแล้วเสนอให้ ก.ตร. พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง หาก ก.ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าการลงโทษหรือการสั่งให้ออกจากราชการถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะมีมติเห็นควรยกอุทธรณ์

ในทางตรงกันข้าม หาก ก.ตร. พิจารณาแล้วเห็นว่าการลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการของผู้บังคับบัญชายังไม่ถูกต้องเหมาะสม ก็จะมีมติเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือยกโทษ ให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการหรือให้ผู้บังคับบัญชาเปลี่ยนแปลงคำสั่งเดิมตามควรแก่กรณี เช่น สั่งลงโทษไล่ออกไม่ถูกต้อง ก.ตร. อาจลดโทษเป็นเพียงให้ออกหรือกักขัง เป็นต้น แล้วเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ¹⁴

การสั่งอุทธรณ์

เมื่อ ก.ตร. ได้วินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ต้องรายงานนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ ซึ่งถ้านายกรัฐมนตรีเห็นด้วยกับความเห็นของ ก.ตร. ก็จะสั่งการไปตามมติ ก.ตร. ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีไม่เห็นด้วยกับมติ ก.ตร. และ ก.ตร. พิจารณาความเห็นของนายกรัฐมนตรีแล้วยืนยันตามมติเดิม ก.ตร. ต้องรายงานต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีสั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการหรือให้เปลี่ยนแปลงคำสั่งของผู้บังคับบัญชา หรือให้ดำเนินการได้ ให้กรมตำรวจดำเนินการไปตามนั้น¹⁵

¹³ ประกาศคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ เรื่อง แต่งตั้งอุทธรณ์การ ก.ตร.

เกี่ยวกับอุทธรณ์ ลงวันที่ 21 ก.ย. 2531

¹⁴ พ.ต.อ. วีระ นิลพัฒนวงศ์, "รายงานการดำเนินการทางวินัย การรายงานคำสั่ง" ในเอกสารการสัมมนาเรื่องการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการตำรวจ เสนอที่กรมตำรวจ ระหว่าง 7 - 9 มีนาคม 2532, หน้า 109

¹⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 105

ผลภายหลังจากการสั่งการอุทธรณ์

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีสั่งการหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกอุทธรณ์ก็จะมีผลเท่ากับผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไปตามคำสั่งเดิม แต่ถ้ามีมติ ให้เพิ่มโทษ ยกโทษ หรือลดโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่ง คำสั่งใหม่เป็นอย่างอื่น ก็จะลงล้างคำสั่งเดิมของผู้บังคับบัญชา และเอาผลของคำสั่งใหม่ขึ้น¹⁶

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีมีคำสั่งหรือคณะรัฐมนตรีมีมติให้ยกโทษ หรือให้ลดโทษลงเป็นขั้นตักขยาม ตักชั่ง ให้กรมตำรวจสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้ารับราชการด้วย ส่วนเงินเดือนระหว่างถูกออกจากราชการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาการจ่ายเงินเดือน ฯลฯ พ.ศ. 2522 มาตรา 21 กำหนดให้จ่ายเช่นเดียวกับผู้ถูกสั่งพักราชการ¹⁷

การนับเวลาอุทธรณ์ ตามกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ข้อ 9 กำหนดว่า

- 1) สำหรับเวลาเริ่มต้นให้นับถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับเวลา
- 2) ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งเวลาตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่ม

เปิดราชการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งเวลา

หากมีการสั่งเพิ่มโทษ ให้เริ่มนับเวลาอุทธรณ์ แต่วันที่มีคำสั่งเพิ่มโทษ

ตัวอย่าง

สืบตำรวจโท ก อุทธรณ์คำสั่งลงโทษไล่ออกซึ่งจะต้องอุทธรณ์ภายใน 30 วันนับแต่วันรับทราบคำสั่ง สืบตำรวจโท ก ทราบคำสั่งเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2527

(1) วันเริ่มต้นนับเวลา ให้นับถัดจากวันทราบคำสั่ง คือวันที่ 3 มีนาคม 2527

(2) วันสุดท้ายแห่งเวลา ซึ่งเป็นวันครบ 30 วัน คือวันที่ 1 เมษายน 2527

แต่ปรากฏว่าวันที่ 1 เมษายน 2527 ตรงกับวันอาทิตย์ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ ดังนั้นวันสุดท้ายแห่งเวลาซึ่งขยายไปเป็นวันจันทร์ที่ 2 เมษายน 2527 สืบตำรวจโท ก ยื่นอุทธรณ์ในวันที่ 2 เมษายน 2527 ได้ จะขาดอายุอุทธรณ์ตั้งแต่วันที่ 3 เมษายน 2527 เป็นต้นไป

2) ปัญหาบางประการในการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจ

- (1) ข้อยุ่งยากในการเขียนอุทธรณ์

¹⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 61 กำหนดให้อำนาจ ก.พ. เป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.ตร.

¹⁷ สำนักงาน ก.ตร., "หนังสือ ที่ 0501 (ก.ตร.)/246 เรื่องการอุทธรณ์คำสั่ง", 9 ตุลาคม 2521

ในกรณีการอุทธรณ์คำสั่งให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก ตามมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 กำหนดให้อุทธรณ์ต่อ ก.พ. สำหรับข้าราชการตำรวจก็ต้องอุทธรณ์ต่อ ก.ตร.¹⁸ ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง ซึ่งการอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. นี้ ต้องเขียนถึง ก.ตร. ประธาน ก.ตร. หรือเลขานุการ ก.ตร.¹⁹ หรือมีข้อความแสดงให้เห็นว่าเป็นการอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. เช่น พลฯ สมัคร ก อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ไล่ออกจากราชการต่ออธิบดีกรมตำรวจ แต่ในข้อความหนังสืออุทธรณ์ แสดงเจตน์จำนงว่าต้องการอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ดังนี้ถือว่าเป็นการอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ด้วย ถ้าหากว่าไม่ได้อุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ทาง ก.ตร. ก็ไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาได้ เพราะผู้อุทธรณ์ไม่มีความประสงค์จะอุทธรณ์ต่อ ก.ตร. ถ้า ก.ตร. จะไปพิจารณาก็จะเป็นการไม่เหมาะสม ในทางปฏิบัติมีข้าราชการตำรวจจำนวนมากที่ไม่ทราบว่าต้องอุทธรณ์ต่อใคร หรือเข้าใจผิดว่าต้องอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาเป็นเหตุให้มีการอุทธรณ์ผิดและทำให้ขาดอายุความอุทธรณ์ไป ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าในกรณีที่ได้มีการอุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาควรถือว่าได้มีการอุทธรณ์ภายในกำหนดแล้ว ส่วนกรณีที่จะต้องมีการแก้ไขดำเนินการร้องทุกข์ใหม่หรือไม่ เป็นอีกกรณีหนึ่งเพราะถือว่าผู้ยื่นมีเจตนาที่จะอุทธรณ์คำสั่งแล้ว ทั้งนี้เพื่อรักษาสถิติในการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจ

ปัญหาอีกประการหนึ่งคือ ข้าราชการตำรวจบางนายไม่ทราบว่าต้องเขียนอุทธรณ์อย่างไร จึงจะเข้าประเด็นที่ตนถูกลงโทษ ทำให้มีหนังสืออุทธรณ์จำนวนมากต้องถูกยกไป เพราะผู้อุทธรณ์ไม่ได้ยกประเด็นขึ้นแสดงให้เห็นถึงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามิได้กระทำตามที่ถูกลงโทษ ในส่วนนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับเรื่องอุทธรณ์ที่มีประสบการณ์ด้านวินัยคอยให้การปรึกษาแนะนำผู้อุทธรณ์ในส่วนที่เกี่ยวกับแบบพิธีการเขียนอุทธรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ข้าราชการตำรวจ

(2) การอุทธรณ์คำสั่งซึ่งลงโทษตามกฎหมายอื่น

ในกรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกลงโทษออกจากราชการนอกจากกรณีตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 เช่น ถูกลงปลดออก ตามคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูป

¹⁸ สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ ที่ สร 1006/152 เรื่อง ตอบข้อหารือการสั่งให้ผู้อุทธรณ์กลับเข้าทำงาน", 22 พฤศจิกายน 2519

¹⁹ สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ ที่ สร 0109/16089 เรื่อง ตอบข้อหารือปัญหากรณีข้าราชการตำรวจอุทธรณ์คำสั่ง", 18 กันยายน 2523

การปกครองแผ่นดิน²⁰ เป็นต้น ดังนั้นจะมีสิทธิอุทธรณ์ได้หรือไม่เพราะตามมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 บัญญัติให้อุทธรณ์ได้เฉพาะกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 เท่านั้น ดังนั้นจึงเห็นว่า ถ้าหากเป็นกรณีที่ถูกลงให้ออกจากราชการตามกฎหมายอื่นซึ่งไม่ใช่ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แล้วจะอุทธรณ์คำสั่ง ตามกฎหมายระเบียบข้าราชการพลเรือนไม่ได้ ซึ่งในเรื่องนี้ ก.พ. เคยตอบข้อหารืออธิบดีกรมการปกครอง กรณีนายกรัฐมนตรีได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 217 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520 โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีและของสภานโยบายแห่งชาติ ได้สั่งไล่ออกจากการปกครองออกจากราชการแล้ว ก.พ. ไม่มีอำนาจพิจารณาอุทธรณ์ได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน²¹

3) การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

ภายหลังจากที่ผู้บังคับบัญชา หรือ ก.ตร. ได้วินิจฉัยอุทธรณ์ตามความนัยมาตรา 104 หรือมาตรา 105 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 แล้ว เมื่อผู้ถูกลงโทษเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม มีสิทธิที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ได้รับทราบคำสั่งวินิจฉัยอุทธรณ์นั้น²² แต่เนื่องจากยังไม่มีพระราชบัญญัติตั้งศาลปกครองในประเทศไทย ดังนั้น สิทธิของข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษตามความนัยมาตรา 107 ยังไม่ให้ใช้บังคับตามนัยที่บัญญัติไว้ในบทเฉพาะกาล มาตรา 120 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบ

²⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2519 มาตรา 29 ได้บัญญัติให้ถือเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย ก.พ. ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่จะพิจารณาได้

²¹ สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ ที่ สร 0709/167648 เรื่อง ตอบข้อหารือกรณีนายกรัฐมนตรีมีคำสั่งไล่ออกจากราชการ ตามมาตรา 29 แห่งธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2520", 20 ตุลาคม 2521

²² สำนักงาน ก.พ., "หนังสือ ที่ สร 0709/58336 เรื่อง ตอบปัญหาข้อหารือเกี่ยวกับทางวินัย ตามมาตรา 107 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518", 4 เมษายน 2523

ข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518²³ แต่อย่างไรก็ตามแม้ว่ายังไม่มีศาลปกครองในประเทศไทย หากข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษหรือลงทัณฑ์ทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน หรือกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจที่เห็นว่าการสั่งลงโทษหรือลงทัณฑ์นั้นไม่ชอบ ไม่ว่าด้วยประการใด ๆ จะสามารถนำคดีขึ้นฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมได้อย่างไรหรือไม่ ปรากฏตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

(1) ผู้ถูกลงโทษจะนำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทางราชการสั่งให้ตนกลับเข้ารับราชการ โดยฟ้องในทันทีไม่ได้ จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนเสียก่อน กล่าวคือ จะต้องอุทธรณ์คำสั่งลงโทษนั้นก่อนตามขั้นตอนที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดไว้ ถ้าผู้ถูกลงโทษไม่อุทธรณ์ดังกล่าว แต่นำคดีมาฟ้องร้องต่อศาลโดยตรง ศาลจะยกฟ้อง เพราะกฎหมายกำหนดทางเยียวยาให้ข้าราชการพลเรือนผู้ถูกลงโทษดังกล่าวไว้แล้ว หากแต่ผู้ถูกลงโทษไม่ใช้สิทธินั้นเอง²⁴

ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1066/2513 วินิจฉัยว่าโจทก์เป็นข้าราชการพลเรือน ถูกผู้บังคับบัญชาสั่งตั้งกรรมการสอบสวนฐานกระทำความผิดวินัยข้าราชการและถูกสั่งให้ออกจากราชการฐานมีมลทินหรือมัวหมอง ในกรณีที่ถูกลสอบสวน ดังนั้นเป็นคำสั่งตามอำนาจของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้บังคับอยู่ในเวลานั้น เมื่อโจทก์เห็นว่าคำสั่งดังกล่าวไม่ถูกต้อง หรือไม่ได้รับความเป็นธรรม ก็ชอบที่จะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้น ไม่ใช่ใช้อำนาจหน้าที่ของศาลที่จะเข้าไปชี้ขาดในเรื่องนี้ โจทก์จะนำคดีมาฟ้องขอให้ศาลพิพากษาว่าคำสั่งเป็นโมฆะและสั่งบังคับผู้บังคับบัญชาให้สั่งโจทก์กลับเข้ารับราชการต่อไปตามเดิมหาได้ไม่

(2) ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ซึ่งระบุให้คำวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นที่สุดนั้น ผู้ถูกลงโทษก็ยังสามารถฟ้องร้องต่อศาลได้ แต่ศาลจะไม่ก้าวล่วงเข้าไปวินิจฉัยว่าดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษนั้นถูกผิดประการใด เพราะเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ เว้นแต่ว่าการสั่งลงโทษนั้นจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น สั่งไปโดยไม่มีพยานหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ หรือสั่งโดยไม่สุจริต อันถือได้ว่าการวินิจฉัย

²³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 107

²⁴ บันทึกความเห็นของตำรวจ ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร ท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1066/2513

เช่นนั้น ไม่เป็นการชอบด้วยกฎหมาย²⁵

(3) การฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งหรือพิพากษาให้จำเลยเพิกถอนคำสั่งลงโทษทางวินัย หรือบังคับให้รับผู้ถูกลงโทษกลับเข้ารับราชการนั้น ไม่อาจกระทำได้ เพราะเป็นเรื่องการใช้อำนาจของทางราชการฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ²⁶

(4) ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าคำสั่งลงโทษทางวินัย ไม่ชอบด้วยกฎหมายเพราะเป็นการสั่งโดยไม่มีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ หรือสั่งโดยไม่สุจริต ซึ่งถ้าหากเป็นคำสั่งลงโทษที่ถึงกับออกจากราชการแล้ว ศาลก็ไม่สามารถที่จะสั่งให้หน่วยราชการที่สั่งลงโทษรับผู้ถูกลงโทษกลับเข้ารับ

²⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 646 - 647/2510 กรณีที่กฎหมายบัญญัติให้พุทธธรรมคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและกฎหมายบัญญัติให้คำวินิจฉัยเป็นที่สุดท้าย หมายความว่าคำวินิจฉัยจะเป็นที่สุดก็ต่อเมื่อเป็นคำวินิจฉัยที่ถูกต้องตามกฎหมายที่ให้อำนาจมีคำสั่งและคำวินิจฉัยเช่นนั้น มิได้หมายความว่าแม้คำสั่ง คำวินิจฉัยนั้นจะไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็จะถือเป็นที่สุดมาฟ้องร้องต่อศาลไม่ได้ ไปด้วยศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาได้ว่า คำสั่ง คำวินิจฉัยนั้นถูกต้องชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ศาลย่อมไม่ริื้อฟื้นข้อเท็จจริงหรือดุลพินิจที่เจ้าหน้าที่รับฟังหรือวินิจฉัยมา โดยถือว่าการใช้ดุลพินิจเป็นปัญหาข้อเท็จจริง การจะฟังข้อเท็จจริงหรือใช้ดุลพินิจไปในทางใด จะถือว่าเป็นการมิชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ เว้นแต่การฟ้องร้องข้อเท็จจริงหรือใช้ดุลพินิจไปในทางใดจะถือว่าเป็นการมิชอบด้วยกฎหมายไม่ได้ เว้นแต่การฟังข้อเท็จจริงหรือใช้ดุลพินิจนั้นไม่มีฐานหลักฐาน หรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอหรือมิได้เป็นไปโดยสุจริต อันถือได้ว่าการวินิจฉัยเช่นนั้นไม่ได้เป็นการชอบด้วยกฎหมาย

²⁶ - คำพิพากษาฎีกาที่ 1155/2526 จำเลยที่ 1 โดยอธิบดี จำเลยที่ 3 มีคำสั่งไล่โจทก์ออกจากราชการตามมติของ อ.ก.พ. กระทรวงการคลังเป็นการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือนฯ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจของทางราชการฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ เมื่อผู้บังคับบัญชาของโจทก์สั่งไปตามอำนาจหน้าที่โดยชอบอย่างไรแล้ว ศาลไม่มีอำนาจหน้าที่เข้าไปวินิจฉัยชี้ขาดอีก โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนคำสั่งหรือพิพากษาให้จำเลยเพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

- คำพิพากษาฎีกาที่ 2376/2526 การขอกลับเข้ารับราชการขึ้นอยู่กับทางราชการ ต้องจะรับโจทก์เข้ารับราชการหรือไม่ ตามที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ. ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาตรา 57 โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องให้ศาลบังคับนายกรัฐมนตรียำเลยที่ 1 บรรลุ โจทก์กลับเข้ารับราชการ

ราชการได้ เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของฝ่ายบริหารโดยเฉพาะ จึงมีปัญหาว่าจะฟ้องร้องข้าราชการผู้บังคับบัญชาผู้ออกคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นเป็นจำเลยร่วมกับหน่วยงานที่เป็นนิติบุคคลซึ่งผู้ถูกลงโทษสังกัดอยู่ ทั้งนี้เพราะผู้บังคับบัญชาผู้ออกคำสั่งนั้นเป็นผู้แทนของหน่วยราชการนิติบุคคลนั้นได้หรือไม่

ตามแนวคำพิพากษาวินิจฉัยว่าการที่จะฟ้องในมูลละเมิดเพื่อเรียกค่าเสียหายนั้น จำกััดเฉพาะเรื่องที่จำเลยออกคำสั่งอันมิชอบนั้นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออันเป็นผลโดยตรงให้ (ผู้ถูกลงโทษทางวินัย) โจทก์ได้รับความเสียหายเท่านั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ถ้าหากจำเลยได้ออกคำสั่งโดยอาศัยอำนาจตามตำแหน่งและหน้าที่ราชการโดยสุจริตและมีได้มุ่งหมายที่จะให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด แม้คำสั่งนั้นจะเกิดจากการวินิจฉัยที่ผิดพลาดของจำเลย จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบต่อโจทก์เพื่อละเมิดไม่²⁷

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า ตามปกติแล้ว ศาลถือว่าการลงโทษทางวินัยเป็นการใช้อำนาจในทางบริหารของฝ่ายปกครอง ศาลจะไม่ก้าวล่วงเข้าไปวินิจฉัย เว้นแต่จะเป็นการออกคำสั่งลงโทษโดยไม่มีพยานหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนหรือเป็นการออกคำสั่งอันมิชอบโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้ถูกลงโทษเสียหายเท่านั้น และศาลจะไม่เข้าไปวินิจฉัยในข้อเท็จจริงเลย โดยเห็นว่าเป็นการใช้ดุลพินิจ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าการรับฟังข้อเท็จจริงเป็นการชี้หน้าพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงเป็นเช่นใดก็จะต้องรับฟังไปตามนั้น ผู้บังคับบัญชาจะใช้ดุลพินิจรับฟังเป็นประการอื่นไม่ได้ ในการลงโทษทางวินัยมีดุลพินิจเข้ามาเกี่ยวข้องเพียงแต่ในการวางระดับโทษเท่านั้น ดังนั้นจึงเห็นว่าศาลควรที่จะรับวินิจฉัยไปถึงในเนื้อหาข้อเท็จจริงด้วย มิใช่เพียงแต่วินิจฉัยว่ามี การดำเนินมาตรการทางวินัยถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายหรือไม่เท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันของข้าราชการ

²⁷ - คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 45/2496 คำสั่งปลดข้าราชการออกตามบทกฎหมายที่ให้อำนาจไว้โดยสุจริต ไม่มุ่งให้เกิดเสียหาย แม้จะวินิจฉัยผิดพลาดก็ไม่เป็นละเมิด

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1155/2526 โจทก์เป็นข้าราชการพลเรือนสังกัดกรมศุลกากร ถูกกล่าวหาว่าทุจริตต่อหน้าที่ อธิบดีกรมศุลกากรจำเลยที่ 3 มีคำสั่งไล้โจทก์ออกจากราชการมติดของ อ.ก.พ. กระทรวงการคลัง ซึ่งคณะกรรมการสอบสวนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนโดยชอบและเป็นธรรม และผู้บังคับบัญชาได้สั่งลงโทษโจทก์ตามอำนาจหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงไม่เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์

4.4.2 การร้องทุกข์

4.4.2.1 การร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

สำหรับการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจนั้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 หมวด 7 การร้องทุกข์ ในมาตรา 56 บัญญัติให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ อันหมายถึง พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 นั้นเอง ซึ่งตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้บัญญัติไว้ว่า "ผู้อยู่ได้บังคับบัญชาอาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้เมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหรือสั่งลงทัณฑ์ในทางที่ผิด หรือไม่สมควร หรือไม่เป็นธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมวินัยตำรวจก็ดี หรือเห็นว่าตนมิได้รับประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับ ในราชการก็ดี คำร้องทุกข์นั้นให้ทำเป็นชี้แจงแสดงเหตุผลที่อ้างให้ชัดเจน และให้ยื่นได้ในทางที่เป็นระเบียบไม่ก้าวก่าย"

1) เหตุที่จะร้องทุกข์

จากบทบัญญัติตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 พอสรุปเหตุที่ข้าราชการตำรวจจะร้องทุกข์แยกได้เป็น 3 กรณี ดังนี้คือ

- (1) เมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือไม่สมควร หรือไม่เป็นธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมวินัยตำรวจ
- (2) เมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาสั่งลงทัณฑ์ในทางที่ผิด หรือไม่สมควร หรือไม่เป็นธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมวินัยตำรวจ
- (3) เมื่อเห็นว่าตนมิได้รับผลประโยชน์ หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับ

ในราชการ

สำหรับเหตุตามกรณีใน (1) และ (3) เป็นเหตุแห่งการร้องทุกข์ในทำนองเดียวกันกับการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 130 เช่น การที่ข้าราชการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการได้รับการเลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งหรือการโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ส่วนเหตุแห่งการร้องทุกข์ในกรณี (2) นั้นเป็นกรณีที่ข้าราชการ ซึ่งถูกลงทัณฑ์ทางวินัยเห็นว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจในการสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยโดยมิชอบด้วยกฎหมายแบบธรรมเนียมของตำรวจ หรือโดยไม่เป็นธรรม สำหรับทัณฑ์ทางวินัยในกรณีนี้จะต้องเป็นทัณฑ์ทางวินัยที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 อันได้แก่ ทัณฑ์ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์ตรม กักขัง กักยาม จำขัง เหตุแห่งการร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจในกรณี (3) นี้ จึงแตกต่างไปจากการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่งจะต้องเป็นกรณีที่ไม่มีสิทธิอุทธรณ์ หากเป็นกรณีที่มิมีสิทธิอุทธรณ์อยู่แล้ว จะร้องทุกข์ไม่ได้ ซึ่งได้แก่

(ก) กรณีถูกสั่งลงโทษทางวินัย ได้แก่ การถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก

(ข) กรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการด้วยเหตุอื่นที่มีใช้เป็นการลงโทษทางวินัย เช่น ถูกสั่งให้ออกเพราะหย่อนความสามารถ ประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง หรือบกพร่องในหน้าที่ หรือมีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวนความผิดทางวินัย เป็นต้น ทั้งนี้ ยกเว้นกรณีถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามมาตรา 90 ซึ่งไม่มีสิทธิอุทธรณ์ จึงร้องทุกข์ได้²⁸

เมื่อได้วิเคราะห์ถึงเจตนารมณ์ของการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนแล้ว เห็นได้ว่าการร้องทุกข์เป็นกลไกสำหรับข้าราชการได้ระบายความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติต่อตนว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อผู้บังคับบัญชาจะได้มีโอกาสทบทวนและแก้ไขการปฏิบัติที่ไม่ถูกต้อง หรือชี้แจงเหตุผลความถูกต้องที่ได้ปฏิบัติ ไปให้ผู้ร้องทุกข์ทราบและเข้าใจ อันเป็นกลไกอย่างหนึ่ง ในการป้องกันข้าราชการกระทำผิดวินัย²⁹ ซึ่งแตกต่างจากการอุทธรณ์เป็นกระบวนการทางนิติธรรม (DUE PROCESS) เพื่อเป็นหลักประกันความยุติธรรมแก่ผู้ถูกดำเนินการทางวินัย หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการร้องทุกข์และการอุทธรณ์มีเจตนารมณ์ทางกฎหมายที่แตกต่างกัน จึงไม่ควรนำเหตุแห่งการร้องทุกข์และอุทธรณ์ มาไว้รวมกัน ดังเช่น การร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ควรที่จะมีการแยกเรื่องการร้องทุกข์เกี่ยวกับการลงทัณฑ์ทางวินัยของข้าราชการตำรวจออกจากเหตุแห่งการร้องทุกข์ โดยบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยไว้เป็นการเฉพาะแยกต่างหากจากเรื่องการร้องทุกข์โดยทั่วไป ทั้งนี้เพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยเรื่องการร้องทุกข์และการอุทธรณ์ และเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในเรื่องการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 หรือการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

²⁸ ประวิณ ณ นคร, คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการ สำหรับผู้บังคับบัญชา หน้า

215 - 216

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 201

2) วิธีการร้องทุกข์

(1) คำร้องทุกข์ให้ทำเป็นหนังสือชี้แจงแสดงเหตุผลที่อ้างให้ชัดเจนลงลายมือชื่อผู้ร้องทุกข์ คำร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อของผู้ร้อง ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องพิจารณา

(2) ถ้าเป็นการกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องต่อผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น จะร้องด้วยวาจาหรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าร้องด้วยวาจาให้ผู้รับการร้องทุกข์จดข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องแล้วอ่านให้ผู้ร้องทุกข์ฟังตามที่จดไว้และให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

แต่ถ้าไม่ทราบชัดว่าตนได้รับความเดือดร้อนจากผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาของตน เพื่อเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุดคือผู้ที่ส่งการได้ส่วนและแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

(3) เมื่อร้องทุกข์แล้ว เวลาว่างผ่านไปสัปดาห์หนึ่งยังไม่ได้การชี้แจงทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้อง ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาสูงถัดขึ้นไปตามลำดับชั้นอีกและให้ชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้ว แต่เมื่อใด

(4) ถ้าผู้บังคับบัญชาได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทราบแล้ว ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดข้อสงสัยก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปได้ โดยชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้ใด ได้รับคำชี้แจงอย่างไรแล้วด้วย

3) ข้อห้ามในการร้องทุกข์

(1) ห้ามร้องทุกข์แทนผู้อื่น จะร้องทุกข์ได้สำหรับตนเองเท่านั้น เช่น จำสัปตารวจ ก เขียนคำร้องไม่เป็น จะขอร้องให้ ร้อยตำรวจโท ข ผู้บังคับบัญชาช่วยเขียนคำร้องและร้องทุกข์แทนจำสัปตารวจ ก ไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการยุยง เสียดสอนให้มีการร้องทุกข์

(2) ห้ามลงชื่อร่วมกันร้องทุกข์ หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์

ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้มีการยุยงส่งเสริมร่วมกันร้องทุกข์ เพื่อบีบบังคับบัญชาให้ปฏิบัติตามที่ตนต้องการ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ และขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งเปิดโอกาสให้ข้าราชการตำรวจได้มีโอกาสระบายความคับข้องใจในการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาเท่านั้น

(3) ห้ามร้องทุกข์ในเวลาที่ตนกำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ราชการ อย่างเป็นทางการหนึ่ง เช่น เวลาเป็นยามเป็นเวร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อมิให้เสียระเบียบวินัย และหน้าที่ราชการ

(4) ห้ามร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้วสี่สัปดาห์ นับแต่มีเหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ข้าราชการตำรวจได้มีโอกาสใคร่ครวญ ยังคิดซึ่งใจก่อนที่จะร้องทุกข์ เพื่อมิให้มีการร้องทุกข์ด้วยโทสะจริต

(5) ห้ามร้องทุกข์ว่าผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์รุนแรงเกินไปหากว่าผู้บังคับบัญชามีได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจ

สำหรับข้อห้ามการร้องทุกข์ใน (5) นี้ ผู้เขียนเห็นว่า เป็นข้อห้ามที่ไม่เป็นธรรมนัก ถึงแม้จะปรากฏว่าผู้บังคับบัญชาจะลงทัณฑ์ภายในอำนาจก็ตาม แต่ในการพิจารณาสั่งลงทัณฑ์ทางวินัยนั้นจะต้องได้มาตรฐานและเหมาะสมกับความผิดที่ข้าราชการตำรวจได้กระทำด้วย เช่น สิบตำรวจตรี ก ละทิ้งหน้าที่เวรยาม ถูกลงทัณฑ์กักขัง 3 วัน สิบตำรวจเอก ข กระทำผิดเช่นเดียวกัน แต่กับถูกผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์กักขัง 15 วัน เป็นต้น จะเห็นว่าข้าราชการตำรวจทั้งสองนายกระทำผิดเหมือนกันแต่กลับถูกลงทัณฑ์ในระดับที่แตกต่างกัน จึงเป็นการลงทัณฑ์ทางวินัยที่ไม่เป็นธรรม แต่เป็นกรณีที่ต้องห้ามมิให้ร้องทุกข์ จึงเห็นว่าผู้ที่ได้รับทัณฑ์โดยไม่เป็นธรรมเช่นนี้ ก็ควรที่มีสิทธิร้องทุกข์คำสั่งลงทัณฑ์ของผู้บังคับบัญชาได้ และเห็นควรที่จะมีการยกเลิกข้อห้ามนี้เสีย

4) หน้าที่ของผู้บังคับบัญชา

ผู้บังคับบัญชาที่รับเรื่องร้องทุกข์ต้องรับได้ส่วนและแก้ไข ความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์เข้าใจจะเพิกเฉยไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าเพิกเฉยถือว่ากระทำผิดวินัย³⁰

อนึ่ง หากปรากฏว่า ข้อความที่ร้องทุกข์เป็นเท็จ หรือกระทำผิดระเบียบดังกล่าว ผู้ร้องทุกข์จะต้องมีความผิดทางวินัย³¹

5) หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยคำร้องทุกข์

เมื่อผู้ร้อง ได้ยื่นคำร้องทุกข์ ซึ่งได้ชี้แจงแสดงเหตุผลที่อ้างให้ชัดเจน และให้ยื่นได้ในทางที่เป็นระเบียบไม่ก้าวท้าว³² หมายถึง ให้ยื่นต่อผู้บังคับบัญชาผู้ที่ยังไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากการปฏิบัติหรือวินัยการของผู้บังคับบัญชานั้น หรือยื่นต่อผู้บังคับบัญชาเหนือผู้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติต่อผู้ร้องโดยไม่เป็นธรรม 1 ชั้น³³ แต่ถ้าเป็นการกล่าวโทษผู้ใด ให้ยื่นต่อ

³⁰ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 28

³¹ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 30

³² พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 21

³³ การร้องทุกข์ข้ามชั้น ตามระดับทัณฑ์ของกรมตำรวจได้วางไว้ให้ลงทัณฑ์กักขัง

ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น แต่ถ้าไม่ทราบชัดว่าตนได้รับความเดือดร้อนจากผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาของตนตามลำดับชั้นจนถึงที่สุด คือผู้ที่จะสามารถสั่งการ ได้ส่วนและแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องร้องทุกข์แล้ว จะต้องรีบได้ส่วนและแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยไม่ได้ หากเพิกเฉยถือว่าผิดวินัย แต่ตามบทบัญญัติไม่ได้กำหนดไว้ชัดว่า ผู้บังคับบัญชาต้องทำการวินิจฉัยคำร้องทุกข์ให้เสร็จสิ้นภายในกี่วัน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ควรกำหนดเวลาในการวินิจฉัยคำร้องทุกข์ไว้โดยแจ้งชัด ทั้งนี้เพื่อให้เป็นหลักประกันว่า ความเดือดร้อนของผู้ร้องทุกข์จะได้รับการแก้ไขไปโดยเร็ว

นอกจากนี้ ยังปรากฏว่า ไม่มีการกำหนดเวลาสิ้นสุดสำหรับการร้องทุกข์ไว้คงกำหนดระยะเวลาเริ่มต้นในการร้องทุกข์ไว้เท่านั้น (ภายในเวลาล่วงเลยไปแล้ว 24 ชั่วโมง นับแต่เหตุร้องทุกข์ได้เกิดขึ้น จึงจะร้องทุกข์ได้เกิดขึ้น จึงจะร้องทุกข์ได้) ทั้งนี้จะทำให้เกิดผลเสียหลายประการ ทั้งในแง่ของพยานหลักฐานที่ใช้ในการประกอบการวินิจฉัย ตัวผู้บังคับบัญชาที่จะทำการวินิจฉัยอาจเปลี่ยนแปลงไป ผู้บังคับบัญชาคนใหม่อาจไม่เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นช่องทางให้ผู้ร้องทุกข์อาศัยช่องทางในการแสวงหาประโยชน์ให้ตน โดยรอให้ผู้บังคับบัญชาที่ตนรู้จักคุ้นเคยดำรงตำแหน่งแทนจึงค่อยร้องทุกข์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรจะได้กำหนดระยะเวลาสิ้นสุดการร้องทุกข์ไว้ให้เป็นการแน่ชัด

อนึ่ง ในบทบัญญัติเรื่องการร้องทุกข์นี้ ได้กำหนดให้ทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าควรที่จะกำหนดให้ร้องทุกข์เสีย ก่อน เมื่อไม่สามารถทำความเข้าใจหรือตกลงกันได้แล้วจึงให้ทำเป็นหนังสือ ทั้งนี้เพื่อประหยัดเวลาในการวินิจฉัย และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา

4.4.2.2 การร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

การร้องทุกข์ตามความหมายในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 คือการที่ข้าราชการพลเรือน ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาว่า ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตน โดยไม่ถูกต้อง หรือ ไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และเป็นกรณีที่ไม่มียกข้ออุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535³⁴ เช่น การร้องทุกข์เกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง หรือการแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งหน้าที่การงาน นอกจากนี้ กรณีที่ผู้ถูกลงโทษไม่อุทธรณ์คำสั่งลงโทษ ภายในกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ดังนี้ ผู้ถูกลงโทษ ไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งลงโทษนั้นได้ แต่ก็ยังสามารถร้องทุกข์ได้

³⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาตรา 130

หากเห็นว่า การที่ตนถูกลงโทษนั้น เป็นกรณีที่ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ปฏิบัติต่อตน โดยไม่ถูกต้อง หรือไม่ปฏิบัติต่อตนให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน เป็นต้น

การร้องทุกข์เป็นกระบวนการสำหรับข้าราชการ ได้ระบายความคับข้องใจและเป็น กลไกที่จะช่วยให้ผู้บังคับบัญชาได้ทราบถึงปัญหาของหน่วยงานอีกทางหนึ่ง จะได้หาหนทางแก้ปัญหา ได้ทันเวลาที่ เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา หรือระหว่างข้าราชการ ด้วยกันเป็น ไปด้วยดี

การร้องทุกข์ต้องร้องทุกข์ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบ หรือควรได้ทราบ เรื่อง อันเป็นเหตุให้ร้องทุกข์³⁵ โดยในขั้นต้นให้ร้องทุกข์ด้วยวาจาต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปชั้นหนึ่ง เสียก่อน หากได้รับคำชี้แจงไม่เป็นที่พอใจหรือไม่ได้รับคำชี้แจงภายในเจ็ดวันนับแต่วันร้องทุกข์ด้วย วาจา จึงให้ผู้ร้องทุกข์นั้นยื่นเรื่องร้องทุกข์เป็นหนังสือต่ออธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดผู้บังคับบัญชา แล้วแต่กรณี ซึ่งในกรณีที่เหตุร้องทุกข์เกิดจากอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ยื่นต่อปลัดกระทรวง ผู้บังคับบัญชาของผู้ร้อง แต่ถ้าเหตุร้องทุกข์เกิดจากปลัดกระทรวงฯ ให้ยื่นต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัด และถ้าเหตุร้องทุกข์เกิดจากรัฐมนตรีเจ้าสังกัด ให้ยื่นต่อนายกรัฐมนตรี ในฐานะหัวหน้าคณะรัฐบาล ทั้งนี้ การยื่นเรื่องร้องทุกข์เป็นหนังสือดังกล่าว จะต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำชี้แจง หรือ ไม่ได้รับคำชี้แจง³⁶ ทั้งนี้ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับคำร้องทุกข์ต้องวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ให้เสร็จสิ้น ภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับเรื่องร้องทุกข์นั้น³⁷ ซึ่งการวินิจฉัยของผู้บังคับบัญชานั้นถือเป็นที่สุด³⁸

สำหรับการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 นั้น ไม่ได้นำมาใช้กับข้าราชการตำรวจด้วย ทั้งนี้เพราะตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มาตรา 56 กำหนดให้การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย วินัยตำรวจ ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 นอกจากนี้ ตามมาตรา 60, 61 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 มิได้บัญญัติให้นำเรื่องการร้องทุกข์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับกับข้าราชการตำรวจโดย อนุโลมแต่อย่างใด

³⁵ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2518) ข้อ 2

³⁶ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2518) ข้อ 3

³⁷ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2518) ข้อ 8 วรรคหนึ่ง

³⁸ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2518) ข้อ 8 วรรคสอง

อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ยังไม่สมบูรณ์ มีส่วนบกพร่องหลายประการ จึงเห็นควรให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 โดยเฉพาะในเรื่องกำหนดระยะเวลาในการร้องทุกข์และการวินิจฉัยคำร้องทุกข์ มาบัญญัติไว้ในเรื่องการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ ทั้งนี้ เพื่อให้การวินิจฉัยเรื่องการร้องทุกข์เป็นไปด้วยความรวดเร็วและให้ความเป็นธรรมแก่ข้าราชการตำรวจผู้ร้องทุกข์ยิ่งขึ้น

4.4.3 ข้อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ในการลงโทษวินัยของข้าราชการตำรวจ

ก. การอุทธรณ์

สำหรับข้าราชการตำรวจตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ในมาตรา 55 บัญญัติไว้ให้ข้าราชการตำรวจผู้ถูกลงโทษออกจากราชการในกรณีตามมาตราต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การกระทำผิดทางวินัยมีสิทธิอุทธรณ์ได้ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจมาบังคับใช้โดยอนุโลม แต่ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดทางวินัยไม่มีบทบัญญัติกำหนดให้อุทธรณ์ได้ไว้โดยเฉพาะ แต่ในบทเฉพาะการตามมาตรา 61 บัญญัติไว้ว่าในระหว่างที่ยังมิได้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477ให้นำบทบัญญัติในหมวด 4 หมวด 5 และหมวดที่ 7 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 มาบังคับใช้ในเรื่องวินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ และการอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ ฯลฯ ซึ่งในขณะนี้ พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ยังไม่ได้แก้ไขและในพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์ไว้แต่อย่างใด

ดังนั้น การอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจในปัจจุบัน จึงเป็นเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือน ซึ่งมีสิทธิอุทธรณ์ได้ดังนี้

1) ถูกสั่งลงโทษทางวินัย

2) ถูกสั่งให้ออกจากราชการจากสาเหตุต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ

ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ที่ไม่ใช่การถูกลงโทษทางวินัย

ข. การร้องทุกข์

การร้องทุกข์สำหรับข้าราชการตำรวจ ตามมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 บัญญัติไว้ว่า การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจ และตามบทเฉพาะการมาตรา 61 มิได้บัญญัติไว้ให้นำบทบัญญัติใน

หมวด 6 ว่าด้วยการร้องทุกข์ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับแก่การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจด้วย

ดังนั้น การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจในปัจจุบันจึงเป็นไปตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา อาจร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาได้ เมื่อเห็นว่าผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหรือสั่งลงทัณฑ์ ในทางที่ผิดหรือไม่สมควรหรือไม่เป็นธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมวินัยตำรวจก็ดี หรือเห็นว่าตนมิได้รับประโยชน์หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการก็ดี ฯลฯ" กล่าวคือ ข้าราชการตำรวจมีสิทธิร้องทุกข์ได้ในกรณีที่ถูกลงทัณฑ์ และในกรณีที่เห็นว่า ไม่ได้รับประโยชน์หรือสิทธิที่ควรจะได้รับจากทางราชการ

การร้องทุกข์ของข้าราชการตำรวจ ในกรณีที่มิได้รับประโยชน์หรือสิทธิที่ควรจะได้รับจากทางราชการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจดังกล่าวข้างต้น มีลักษณะในการทำงานเดียวกับการร้องทุกข์ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 แต่ที่แตกต่างไปจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน คือ ให้ผู้มีสิทธิร้องทุกข์ได้ในกรณีที่ถูกลงทัณฑ์และมีได้ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในกรณีที่มิมีสิทธิอุทธรณ์ได้

จากการที่ข้าราชการตำรวจมีสิทธิอุทธรณ์ได้ ในกรณีที่ถูกลงโทษทางวินัยและในขณะเดียวกันก็มีสิทธิร้องทุกข์ได้ ในกรณีที่ถูกลงทัณฑ์ทางวินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 โดยที่มิได้บัญญัติห้ามมิให้ร้องทุกข์ในกรณีที่มิมีสิทธิอุทธรณ์ได้ จึงเป็นปัญหาว่าการอุทธรณ์โทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 และการลงทัณฑ์ประการอื่นตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 กรณีใดจะมีสิทธิร้องทุกข์ กรณีใดจะมีสิทธิอุทธรณ์หรือมีสิทธิกระทำได้ทั้งการร้องทุกข์ และการอุทธรณ์

ในปัญหาดังกล่าวข้างต้น อ.ก.ตร. เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ (อนุกรรมการข้าราชการตำรวจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ)³⁹ ได้พิจารณาให้ความเห็นไว้ว่า การอุทธรณ์ของข้าราชการตำรวจ ซึ่งนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้นมิใช่ข้อพิจารณาอยู่ว่า ถึงแม้ว่าตามมาตรา 124 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนดังกล่าว จะบัญญัติให้ผู้ถูกลงโทษมีสิทธิอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ตามแต่การสั่งลงโทษข้าราชการพลเรือนนั้น นอกจากจะมีการลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบ

³⁹ สำนักงาน อ.ก.ตร. เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ, "มติ อ.ก.ตร." ตามรายงานการประชุม อ.ก.ตร. เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ, ครั้งที่ 2/2530 วันที่ 7 กรกฎาคม 2530

ข้าราชการพลเรือนดังกล่าวแล้ว บัญญัติให้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดชั้นเงินเดือน ให้อุทธรณ์ต่อผู้บังคับบัญชาภายในสิบห้าวันนับแต่วันทราบคำสั่ง และมาตรา 126 บัญญัติให้อุทธรณ์คำสั่งให้ออก ปลดออกหรือไล่ออก ต่อ ก.พ. (ก.ตร.) ภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง ตามมาตรา 125 และ 126 ได้บัญญัติให้อุทธรณ์ได้เฉพาะการลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่งได้แก่ โทษ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดชั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกเท่านั้น การอุทธรณ์หรือลงทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยของส่วนราชการอื่น มิได้บัญญัติให้อุทธรณ์ตามมาตรา 124, 125 และ 126 ดังกล่าวได้

ดังนั้น การนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้กับข้าราชการตำรวจก็ต้องนำมาใช้ในลักษณะเช่นเดียวกัน กล่าวคือกรณีที่ขออุทธรณ์ได้นั้นต้องเป็นกรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่งได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดชั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก แต่ถ้าหากเป็นการลงทัณฑ์สถานอื่น ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ซึ่งได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักขัง กักขัง หรือจำขังแล้ว จะอุทธรณ์ไม่ได้

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตราต่าง ๆ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 124, 125 และ 126 บัญญัติให้มีสิทธิอุทธรณ์ได้นั้น มีเจตนารมณ์และหลักการที่จะให้มีสิทธิดำเนินการขอความเป็นธรรมด้วยวิธีการอุทธรณ์วิธีเดียว จะไปใช้วิธีอื่นไม่ได้การนำวิธีการอุทธรณ์ของข้าราชการพลเรือนมาอนุโลมใช้กับข้าราชการตำรวจนั้น นอกจากจะนำบทบัญญัติมาใช้แล้ว ยังต้องนำเจตนารมณ์และหลักการของบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้ด้วย กล่าวคือข้าราชการตำรวจที่ถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ซึ่งได้แก่ โทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดชั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก มีสิทธิอุทธรณ์ได้ และใช้สิทธิอุทธรณ์นี้ได้ทางเดียว จะขอความเป็นธรรมด้วยการร้องทุกข์ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ไม่ได้

สำหรับการอุทธรณ์ทัณฑ์ประการอื่น ซึ่งได้แก่ ภาคทัณฑ์ ทัณฑ์กรรม กักขัง กักขังและจำขัง ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจฯ ซึ่งไม่มีสิทธิอุทธรณ์ได้นั้น เข้ากรณีที่ร้องทุกข์ได้ตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

อ.ก.ตร. เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบจึงมีมติว่า ข้าราชการตำรวจที่ถูกสั่งให้ออกจากราชการมีสิทธิอุทธรณ์ได้ และใช้สิทธิอุทธรณ์ได้เพียงทางเดียวจะร้องทุกข์ด้วยไม่ได้

ฉะนั้น จากมติ อ.ก.ตร. เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบดังกล่าวประกอบกับบทบัญญัติตามมาตรา 56 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 จึงสรุปได้ว่าในกรณีที่ข้าราชการตำรวจถูกผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งให้ออกจากราชการ ลงทัณฑ์หรือลงโทษทางวินัย และเห็นว่า

คนไม่ได้รับความเป็นธรรม จึงอาจร้องเรียนขอความเป็นธรรมโดยใช้วิธีการร้องทุกข์ หรืออุทธรณ์ ซึ่งแยก ได้ดังนี้

(1) ถ้าถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจฯ คือ ภาคทัณฑ์ ทัณฑกรรม กักขาม กักขัง จำขัง ให้วิธีการร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477

(2) ถ้าถูกลงโทษ ไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ให้ใช้วิธีการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 (เพราะเป็นการลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535)

(3) ถ้าถูกลงโทษให้ออกจากราชการกรณีต่าง ๆ เช่น การให้ออกเพราะขาดคุณสมบัติ เจ็บป่วย หย่อนความสามารถ หรือเพราะมีมลทินหรือมีวามองฯ เป็นต้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ. 2521 ให้ใช้วิธีการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

(4) ถ้าถูกลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 คือ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดขั้นเงินเดือน ให้ออก ปลดออก ไล่ออก ใช้วิธีการอุทธรณ์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย